

Dagens frågor

Korpokrati?

För något mer än 100 år sedan avskaffades den i princip korporativt organiserade ständsriksdagen. Sedan dess har vi haft — eller trott oss ha — en på idépartier byggd riksrepresentation. Systemet har till yttermera visso proklamerats i vår nya författning. Den uttrycker tanken att all politisk makt utgår från folket, som i fria val med allmän och lika rösträtt delegerar viss makt till riksdagen.

Men man skall vara blind på båda ögonen för att inte se att den politiska korporativismen under de två senaste decennierna har gått fram med raska steg. LO och TCO betraktar numera sig själva som politiska maktinstanser, oförhindrade att lägga fram programmatiska krav på alla samhällslivets områden. Hittills har de visserligen hållit sig i bakgrunden beträffande försvarspolitiken — men vad utrikespolitiken beträffar har åtminstone LO klart låtit förstå att organisationen har sin bestämda linje och givit något som bra mycket liknar direktiv till de socialdemokratiska partipolitikerna.

På de sista av dessa dagar har SACO framträtt och bekänt sig vara en politisk organisation. Inte så att man tagit partipolitisk position. Men SACO-ordföranden Osborne Bartleys deklaration i samband med framläggandet av ett SACO:s familjepolitiska program, att "SACO är ett komplement till de politiska partierna", är väl så intressant. Detta innebär att även den akademiska fackföreningsrörelsen accepterar den korporativa utvecklingen.

Denna utveckling har också erkänts av statsmakterna. Numera tillsätter man "samhällsrepresentanter" i statliga styrelser av allehanda slag. Så förutsattes också i de av U 68 föreslagna högskolestyrelserna. Före andra tänkbara kategorier uppfattas partipolitikerna och företrädare för fackliga organisationer som sådana representanter. Partipolitikerna är onekligen utsedda i allmänna val att förvalta samhällsintressen. Men i vilken rimlig mening

representerar SAF-, LO-, TCO- eller SACO-direktören i en statlig styrelse samhällsintresset — om man inte erkänner den företrädade korporationen som en del av det allmänna?

Gör man å andra sidan detta, är vår nya grundlag föråldrad redan vid sin tillkomst. Då har vi i realiteten ett delvis korporativt statsskick, där politisk makt uppbärs inte bara av partipolitikerna utan också av makteliten i de korporativa organen. Ett av många bekymmer är då att detta icke är förutsett i författningen, som i detta hänseende blir lika fiktiv som 1809 års regeringsform efter parlamentarismens genombrott i konstitutionell praxis. Ett annat är att denna makt — och vilken regering vågar gå mot kombinationen LO—TCO — ej är demokratiskt kontrollerad. De fackliga organisationerna är juridiskt sett privata och kan antaga vilka val- och representationsregler de vill. Formellt bygger dessa visserligen på medlemsröstning. Men vi vet alla att systemen i praktiken fungerar så att den sittande makteliten är väl skyddad mot inflytande underifrån och förnyar sig själv genom urval uppifrån. Är det inte på tiden att taga upp en allvarlig diskussion om den korpokrati, som träder fram vid sidan av och kanske snart över vår demokrati?

Mera än nålstygn

Kungen fyllde år på valborgsmässoaftonen. Men tro inte att detta uppmärksammades på ett rimligt sätt i TV, tex genom ett referat från den Majestädet till ära särskilt högtidliga vaktavlösningen på kungliga slottets borggård, där glada medborgare i fyrdubbla led hyllade sin monark. Däremot bestods statsvälningen i Portugal, dåmera en veckogammal nyhet, sedvanlig uppmärksamhet. Alla skall veta att nyheterna från Portugal är glädjande ur demokratisk synpunkt — men det är inte värt att taga ut glädjen i förtid. Och vår egen kung bör inte få försvinna bland alla dramatiska utlandsnyheter.

Att det svenska folket velat se mer av sin kung på hans födelsedag är uppenbart genom telefonstormen på kvällen till Sveriges Radio, som fick veta att den missat dagens nyhet. Så småningom lär det väl bli uppenbart om TV-vänsterns republikaner lyckats få till stånd en medveten sabotagelinje mot kungen eller om TV efter vanligheten råkat ut för ett olycksfall i arbetet. Statschefen har ovedersägligen rätt att kräva hjälp av Sveriges Radio i lösandet av sina representativa uppgifter. Dessa sköter han som bekant perfekt, och det är naturligt om medborgarna hör av sig med demonstrationer mot Sveriges Radio, om TV nedvärderar eller förtiger de kungliga insatserna för att levandegöra rikssymboliken. Hittills har dessa insatser inte uppmärksamats på det sätt, som den stora monarkitrogna opinionen har rätt att vänta.

Mer än ett nålstygnet var den nyligen framlagda proposition, som föreslog avskaffandet av kungens frihet från skyldighet att betala skatt och tull. Förslaget strider mot hävdvunnen statsrättslig tradition beträffande den monarkiska styrelseformen. Skatte- och tullfrihetsförmåner utgör — på ett principiellt lägre plan — en parallell till kungens straffrättsliga immunitet. Saken har också en praktisk sida. Ingen monark i modern tid lär ha kunnat sköta sina representativa uppgifter enbart på statligt apanage. Till positionen som monark hör skyldigheten att "bedriva representation" i en vid omfattning och i en mångfald olika former. Att beskattningsvägen beskära möjligheterna för en monark till personlig rörelsefrihet på detta område är mer än småaktigt — det är dumt. Om man skall ha en monark som statschef — och det är numera alla demokratiska partier, även socialdemokraterna — överens om, bör man ge honom även den hedersamma möjligheten att använda egna medel i rikets tjänst. Han lär inte kunna göra det i nämnvärd omfattning om han påläggs skatter, som med nuvarande system på grund av inflationen fått konfiskatorisk karaktär.

SIDA och Etiopien

I en artikel i Svenska Dagbladet den 7 april kritiserade direktör Helge Berg i Industriförbundet en utställning, som Riksutställningar sammanställt och sänt ut. Det var en Chileutställning, som framställde regimen Allende som ett oskyldigt offer för USA-imperialismen och som inte nämnde något om presidentens förödande ekonomiska politik eller hans avsteg från chilensk lag och demokrati. Med andra ord: utställningen var uppenbart vänstervriden. Ingen skall förvåna sig över detta. Riksutställningar har visat sig omdömeslös förr och har ställt sig till förfogande för vänsteraktivister utan att ens göra ett försök att få deras framställning av vad som hänt i Chile på något sätt objektiv. Mera egendomligt kan det tyckas att ett statligt ämbetsverk finansierat utställningen. Hr Berg vände sig också mot SIDA och mot att i dess publikationer vänsterextremistiska uppfattningar gynnas på ett orimligt sätt.

Byråchefen Bo Kärre i SIDA försvarade (SvD 10/4) det ekonomiska stöd som utställningen fått efter särskild ansökan. Att SIDA, när pengar beviljas till en kombination av Amnesty International och Chilekommittén, skulle ställa några villkor på objektivitet eller annat fann han uteslutet. Med uppenbar tillfredsställelse konstaterade han att utställningsmaterialet snabbt gått åt — alltså måste det finnas intresse för det! Han snuddade inte ens vid tanken att vänstergrupper rekvirerar materialet för att utan kostnader kunna använda det i sin propaganda. Staten betalar.

Hr Kärre är härvid lojal mot sitt företag: alla vet att SIDA särskilt stöder länder med "progressiva" regimer. Det bekräftas av dess anslagsäskanden till årets riksdag, vilka ämbetsverket publicerat med kommentarer i en broschyr "Nytt från SIDA". Det land som skulle få största höjningen visade sig icke oväntat vara Nordvietnam, från 120 till 150 milj kr eller lika mycket som hela Indien skall få. Härom är intet att säga. Nordvietnam har otvivelaktigt behov av pengar. Landet styrs

dessutom av en kommunistdiktatur och har varit i krig med USA. Och för dess skull har hr Palme svängt facklan på Sergels torg, något som skattebetalarna måste svara upp till.

Kuba, också en kommunistdiktatur, skulle ha höjt från 35 till 40 milj kr. Detta förefaller kanske inte så mycket men bör jämföras med t ex Etiopien, som förra året fick 36,8, i år 30 milj och enligt SIDA — riksdagen har senare korrigerat detta — inte skulle få någon höjning men inte heller någon minskning. Den uteblivna minskningen, ty trenden går åt det hållet, motiverades ej med den ohyggliga hungersnöden, som ropar på hjälp. Nej, men av att den etiopiska regimens politik "undergått långsamma men tydliga förändringar i reformvänlig riktning". Det är ett märkligt utslag av överlägsenhet att SIDA sätter sig till doms över ett lidande land.

I fråga om Etiopien konstaterar ämbetsverket också att detta land förr fick bland de största svenska bidragen men att den nuvarande återhållsamheten med anslagen synes "snarast ha effektiviserat verksamheten". Skulle inte denna positiva erfarenhet kunna omsättas i andra länder, t ex på Kuba? Eller misstänker SIDA rent av att samma utveckling inte skulle gå fullt så bra i ett kommunistiskt land?

Den privata utrikespolitik, som biståndshjälpens företrädare i Utrikesdepartementet under hrr Nilsson och Wickman fått bedriva vid sidan av vår officiella neutralitetspolitik, har påtalats många gånger. SIDA kan väl med visst skäl se sig som den som skall ge uttryck åt denna politik; någon självständighet hos ämbetsverket tycks det inte bli tal om. Vill man ha en ändring, måste man därför en gång gå till roten med det onda. Det blir också nödvändigt, om inte svensk biståndspolitik skall mötas med ännu större misstro både utomlands och här i landet än som redan med rätta sker.

Duglighetens belöning

Sverige har sent omsider fått kännning av en internationell högkonjunktur, som dock numera kan befaras vara på nedåtgående. Inflationen och gynnsamma "terms of trade" gör att den svenska exportindustrin under 1973 och 1974 får två mycket goda år. Det är på tiden. Förräntningen av kapitalet har sedan länge varit i klenaste laget inom flera viktiga industrisektorer. Företagen i dessa sektorer har trängande behövt samla i ladorna för att göra de investeringar, som är nödvändiga för att de på längre sikt skall kunna behålla sin konkurrenskraft. På den beror hela vårt välstånd.

Stegringen av exporten har lett till högre vinster, där särskilt våra gamla bruksföretag, byggda på järn och/eller trä, har hävdat sig väl. Utdelningshöjningar och fondemissioner gläder aktieägare, som länge haft anledning vara missnöjda; börsen går upp.

Men vi lever i en irrationell värld. Knappt har företagen kunnat konstatera att tiderna blivit bättre, förrän klagorop höjs över "övervinsterna". För att, som det heter, ge löntagarna del av dessa skall nu införas en specialdestinering av 20 % av företagsvinsterna till "arbetsmiljövårdande åtgärder". Hur tilltalande sådant än i förstone låter, skall man inte glömma att det innebär en dirigering av investeringarna bort från sådant som kan vara nödvändigare för sysselsättningen. Regeringen går in i företagens känsliga investeringsproblematik med hovtång. Risken är att de anställda längre fram får betala det politiska publikfriariet genom ökad otrygghet. Mot överlägsna utländska konkurrenter hjälper ingen social trygghetslagstiftning. Och det är absurt att tala om "övervinster", när den högre vinstnivån i regel endast innebär en äntligen uppnådd normalförräntning.

1 majbeskedet om de 20 % följdes dagen därpå av en skattechock förmedlad av tidningspressen. Visserligen skall inkomstskatten sänkas, men riktigt glad får inte löntagaren bli han heller. Villaägarna och de som har

fritidsbostäder får nu uppleva följderna av inflationen liksom av den socialdemokratiska hyresgäströrelsens agitation mot deras bostadsform, en agitation som hänsynslöst utnyttjat vårt bostadspolitiska kaos. Vid fastighetstaxeringen nästa år kommer villornas taxeringsvärden i genomsnitt att höjas med 30 %, kategorin småhus på många håll med upp till 45 %. Det betyder att 1950—1960-talets egna hem, numera ofta i taxeringsklassen 125 000 till 150 000 kr, klipps till ordentligt. För ett hus taxerat till 150 000 får husägaren med nu gällande regler sin beskattade inkomst höjd med 1 800 kr. Genomförs hittills framförda förslag till nya regler för fastighetsbeskattningen blir det etter värre. Sådant är helt enkelt straffskatt på sparande och förtänksamhet. De människor, som tagit på sig all den möda i form av egen förvaltning och egen skötsel som följer med ägandet av en villa, för att komma undan hyreskasernerna i en människofientlig tätortsmiljö, de kommer nu att bestraffas för att de vill bo marknära och vill lösa sin bostadsfråga självständigt och individuellt. Hr Sträng har i ett otaliga gånger citerat uttalande förklarat att "egnahemsägarna är vårt folk". Är de inte det längre?

Willy Brandts avgång

Det var ej en östtysk spion som störtade Willy Brandt. Det var hans egna partikamrater.

Missnöjet med Willy Brandts ledarskap har under det senaste året tilltagit bland tyska socialdemokrater, särskilt då inom toppskiktet där man känt honom bäst. Brandt gjorde sin stora insats som borgmästare i Västberlin och sedan som kansler på det utrikespolitiska området. I förhandlingar med ryssarna fick han dessa att acceptera, möjligen mot de östtyska kommunisternas önskan, avspänningspolitiken i Berlin och det ömsesidiga erkännandet av de två tyska statsbildningarna. Medan den västtyska oppositionen ansåg att Brandt gått alldeles för långt i medgivanden till ryssarna — han gick i stort sett med på alla villkor för

att nå sina mål — inkasserade socialdemokraterna den internationella prestige som tillkom honom som fredens talesman i Europa.

Willy Brandt kom hem från Oslo med Nobels fredspris, men därmed var också glädjen förbi. Utrikespolitiska problem kunde lösas genom medgivanden och med tal om höga principer, men inte så de inrikespolitiska. Äldre människor i Tyskland, som minns mellankrigstiden, är utomordentligt inflationsmedvetna, och regeringen Brandt har inte kunnat hindra inflationen att taga fart. Den skulle inte heller ha varit socialdemokratisk om den inte förstärkt skattetrycket och om den inte ökat det redan förut icke obetydliga antalet statsanställda byråkrater, som med tysk grundlighet skickar papper till varandra på övriga medborgares bekostnad. Kritiken mot detta och mycket annat riktades mot regeringschefen.

Samtidigt har Brandt förlorat greppet om ungdomen. De västtyska socialdemokratiska ungdomsförbunden är ovanligt odisciplinerade och regeras av högröstade extremister, som inte vet något om historia och som kräver socialism och maoism och folkets, d v s sin egen diktatur. Brandt har fått många råd att ur partikroppen skära bort detta sjukdomsfenomen, som stöter bort vanliga sunda människor. Han har inte vågat och kanske inte orkat agera. Hans svaghet har tagit sig uttryck där som annorstädes.

Det har inte varit någon hemlighet, att Willy Brandt tidvis lidit av depressioner och att han haft svårigheter att fatta hårda beslut. Detta, och den vilja till samarbete också med politiska motståndare som utgör ett drag i hans karaktär som gentleman, har stött bort medarbetare av typen Herbert Wehner — som saknat denna karaktär. Andra medarbetare har i stället för Brandt fattat eller påverkat hans beslut, som de nu inte vill stå för. Den inrikesminister, som rådde Brandt att behålla spionen Guillaume i sin närhet, har i valet mellan att bära ansvaret och att avancera till utrikesminister föredragit det senare.

I detta läge drog Brandt själv konsekvenserna och avgick. Han underströk samtidigt, med tydlig hänvisning till Guillaume, att han inte var "utpressningsbar". Detta var obehövligt. Redbarheten hos Willy Brandt kan ingen vet-tig människa betvivla.

Statsminister Palme skyndade sig att i ett

uttalande lägga ansvaret för Brandts avgång på DDR, som inte förstått att avspänningen måste bygga på "ärlighet och förtroende". Förklaringen är sakligt otillräcklig. Men den är också innehållsligt förvirrad. Kan etiopiern förändra sin hud och leoparden sina fläckar, frågar Jeremia. Kan en kommunist vara annat än kommunist?